

ЛІТЕРАТУРА

1. Поезії Елізабет Баррет Браунінг присвячені Флашу. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/43726/to-flush-my-dog>
2. Марінеско В. Ю. Літературна біографія як жанрова модель: особливості еволюції, атрибутивні та модусні ознаки. // Наукові праці. Літературознавство. – 2012. – №181. – С. 63.

Дар'я СЛАСТЬОНОВА

студентка 4 курсу
факультету філології та соціальних комунікацій
Науковий керівник: **Софія ФЛОНЕНКО**,
д.філол.н., професор (БДПУ)

КОХАННЯ НА МАРСІ: ФОРМУЛЬНА РОМАНТИЧНА ІСТОРІЯ У «ПРИНЦЕСІ МАРСУ» ЕДГАРА РАЙЗА БЕРРОУЗА

Американську масову літературу ХХ століття неможливо уявити без культового творця романів про Тарзана та незвідані планети – Едгара Райза Берроуза, чю творчість розглядають в аспекті його внеску в розвиток фантастики у ХХ столітті. Популярний роман «Принцеса Марсу» став дебютним твором Берроуза та відкрив «Барсумський» цикл про пригоди землянина Джона Картера на Марсі. Жанрова специфіка першого роману письменника полягає в поєднанні рис фантастики, пригодницької та любовної історії.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що творчість Берроуза як фантаста, творця циклів про Пелюсідар, Венеру, Марс, недостатньо проаналізована в літературознавстві, хоча вона є важливою для розуміння становлення американської та світової фантастики в цілому.

Художній світ творчості прозаїка досліджували такі вчені та літературознавці, як-от: Р. Люпофф, К. Гюске, Е. Ясиновська, М. Ешлі, Н. Ференц, С. Веллер, Д. Кавелті, С. Ховард, В. Касьянов та інші. Теоретичною основою дослідження складають такі роботи про масову літературу та культуру як: праці Джона Кавелті, Кена Гелдера, Джона Елліса; студії про фантастику і любовний роман Лідії Зелінської, Стефані Говард та Крістін Рамсдейл та інші.

Метою дослідження є аналіз рис формульної романтичної історії у фантастичному романі Е. Р. Берроуза «Принцеса Марсу». Під час дослідження у роботі було застосовано структурний підхід до тексту з елементами історико-культурного і біографічного методів.

Творчість Едгара Берроуза мала колосальний вплив на масову літературу взагалі і пригодницьку фантастику зокрема. Значна частина фантастики 1920-1930-х років була написана як пряме наслідування книг Берроуза. Багато авторів говорили, що він справив істотний вплив на їхню творчість – наприклад, Рей Бредбері і Філіп Хосе Фармер, а до числа продовжувачів входять такі письменники, як Джон Норман, Пол Кері, Отіс Клайн та інші. Популярність творів Едгара Берроуза підтверджується великою кількістю створених за їх мотивами у ХХ-XXI століттях коміксів, екранізацій, новелізацій та телеадаптацій.

Розглядаючи жанрову специфіку «Барсумського» циклу, слід зауважити, що літературна манера Берроуза досить неоднозначна та незвична і містить синтез одразу декількох жанрів: наукової фантастики, авантюрної фантастики та любовного роману, що складають основу «planetary romance», і саме цим привертає увагу читачів. Роман «Принцеса Марсу» можна вважати науково-фантастичним, оскільки зображення цієї планети ґрунтувалося на наукових поглядах свого часу, а саме гіпотезі Персіваля Лоувелла, яку він описав у книзі «Марс та його канали».

Але є одна важлива річ, через яку все ж таки ми не можемо назвати роман Берроуза чистою науковою фантастикою, а саме відсутність епізоду з перенесенням персонажа з планети на планету. Це дає підстави розглядати твір як авантюрно-фантастичний твір з елементами любовного роману. Синтез любовного роману та фантастики в «Принцесі Марсу» був запорукою успіху для масового письменника, як Едгар Берроуз, адже це допомагало розширити літературні рамки твору, його гендерну адресацію, тим самим привернути увагу більшої аудиторії читачів.

Спираючись на студії про структуру романтичної «формули» за Джоном Кавелті, ми виявили окремі її елементи в структурі роману «Принцеса Марсу». Жанрові елементи любовної історії органічно вплітаються в сюжет планетарного роману про Марс. Образи закоханих – Джона Картера і Деї Торріс – розкриваються одночасно в двох площинах: авантюрній та романтичній.

Висновки. Роман Берроуза став зразком для багатьох письменників ХХ століття, сприяв популяризації планетарної фантастики та розширив коло шанувальників цього жанру. «Барсумський» цикл є феноменом у складі літературної «марсіади», становить важливий крок в еволюції фантастики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Burroughs E. The Princess of Mars [Електронний ресурс] / E. Burroughs, 1912. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/A-Princess-of-Mars-Edgar-Rice-Burroughs.pdf>
2. Cawelti J. Adventure, Mystery and Romance: Formula stories as Art and Popular Culture. URL: https://books.google.com.ua/books?id=-LiRHxXOHYEC&lpg=PP1&hl=ru&pg=PA336&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false